

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА
МИНИСТЪР

ЗА П О В Е Д

№ РД 09 - 457/16.03.2009 г.

На основание чл. 36, ал. 2 от Закона за професионалното образование и обучение, във връзка с чл. 42, ал. 1 и ал. 2 от Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване, при спазване изискванията на чл. 66, ал. 1 и ал. 2 от Административнопроцесуалния кодекс и във връзка с организирането и провеждането на държавните изпити за придобиване степен на професионална квалификация за професията

У Т В Ъ Р Ж Д А В А М

Национална изпитна програма за провеждане на държавни изпити за придобиване на трета степен на професионална квалификация за професия **код 215020 Ювелир**, специалност **код 2150201 Ювелирство** от професионално направление **код 215 Художествени занаяти**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Контрол по изпълнението на заповедта възлагам на Кирчо Атанасов – заместник-министър.

ДАНИЕЛ ВЪЛЧЕВ
ЗАМЕСТИК МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ И
МИНИСТЪР НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

НАЦИОНАЛНА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

**ЗА ПРОВЕЖДАНЕ НА ДЪРЖАВНИ ИЗПИТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ
НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ**

	Код по СПОО	Наименование
Професионално направление	215	ХУДОЖЕСТВЕНИ ЗАНАЯТИ
Професия	215020	ЮВЕЛИР
Специалност	2150201	ЮВЕЛИРСТВО

Утвърдена със Заповед № РД 09 - 457/16.03.2009 г.

София, 2009 година

I. ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ И ЦЕЛ НА ИЗПИТНАТА ПРОГРАМА

Националната изпитна програма е предназначена за организиране и провеждане на държавните изпити по теория и практика на професията и специалността за придобиване **трета** степен на професионална квалификация по професията **215020 Ювелир**, специалност **2150201 Ювелирство**, от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6 от Закона за професионалното образование и обучение.

Целта на настоящата изпитна програма е да определи единни критерии за оценка на професионалните компетентности на обучаваните, изискващи се за придобиване на трета степен на професионална квалификация по изучаваната професия и специалност.

Националната изпитна програма е разработена във връзка с чл. 36 от Закона за професионалното образование и обучение. До утвърждаване на ДОИ за придобиване на квалификация по професията настоящата Национална изпитна програма следва да се прилага само за системата на народната просвета.

Държавните изпити по теория и по практика на професията и специалността се провеждат в съответствие с изискванията на ЗПОО и Наредба № 3 от 15.04.2003 г. за системата на оценяване.

II. СЪДЪРЖАНИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИЗПИТНА ПРОГРАМА

Настоящата национална изпитна програма съдържа:

- 1. За държавния изпит по теория на професията и специалността:**
 - а. Изпитните теми с план-тезиса на учебното съдържание.
 - б. Критерии за оценяване.

- 2. За държавния изпит по практика на професията и специалността:**
 - а. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания.
 - б. Критерии за оценяване.

- 3. Система за оценяване.**

- 4. Препоръчителна литература.**

- 5. Приложения:**
 - а. Примерен изпитен билет за държавния изпит по теория на професията и специалността.
 - б. Примерно индивидуално практическо задание.

III. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Изпитни теми с план-тезис на учебното съдържание
2. Критерии за оценяване

Изпитна тема № 1: Изработване на гладък пръстен с камък по метода на леене със стопяеми модели

План-тезис:

- Свойства на златните и сребърните сплави.
- Етапи на леене със стопяеми модели.
- Довършителни операции – шлифване и полиране.
- Технологична последователност на операциите при изработване на кабошон.
- Свойства на минерала яспис.
- Организация и форма на бизнеса.
- Здравословни и безопасни условия на труд.

Примерна приложна задача: Посочете какво ще се получи, ако след изсипване на гипса при метода на стопяемите модели не е използвана вибрация.

Дидактически материали: Принципна технологична схема на метода на леене със стопяеми модели. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 1	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на златните и сребърните сплави.	5
2.	Описва свойствата на минерала яспис.	5
3.	Описва технологичната последователност на операциите при изработването на кабошон.	5
4.	Анализира технологията на леене със стопяеми модели съобразно изработения кабошон.	20
5.	Описва довършителните операции шлифване и полиране.	5
6.	Изброява субектите на стопанска дейност и описва основните им характеристики, посочва критериите за избор на конкретна правна форма на организация на бизнеса.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при метода на леене със стопяеми модели.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 2: Изработване на пръстен по метода на пластичната деформация и декориране с фасетиран камък

План-тезис:

- Свойства на златните и сребърните сплави.
- Получаване на заготовки по метода на пластичната деформация.
- Изработване на крапанова каса.
- Технология на изработването на стъпаловидна фасета.
- Свойства на минерала топаз.
- Монтиране на фасетирания камък.
- Довършителни операции – шлифване и полиране.
- Управление на човешките ресурси.
- Здравословни и безопасни условия на труд при изработване на пръстен по метода на пластичната деформация.

Приложна задача: Посочете как може да се коригира размер на пръстен от по-малък към по-голям.

Дидактически материали: Схема на механично разтягане на пръстен. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 2	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на златните и сребърните сплави.	5
2.	Описва получаването на заготовки по метода на пластичната деформация.	5
3.	Обяснява технологията на изработването на стъпаловидна фасета. Описва свойствата на минерала топаз.	10
4	Обяснява начина на изработване на крапанова каса и монтиране на фасетиран камък.	15
5.	Описва довършителните операции шлифване и полиране.	5
6.	Знае критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликата между понятията мотив и мотивация, описва системата за стимулиране на персонала и изброява стратегиите за развитие на човешкия капитал.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изработване на пръстен по метода на пластичната деформация.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 3: Изработване на обици по метода на леене със стопяеми модели, декорирани с рубини с брилянтна фасета

План-тезис:

- Свойства на златните и сребърните сплави.
- Етапи на метода на леене със стопяеми модели.
- Изработване на ключалки тип „патент”.
- Свойства на рубина.
- Технология за изработване на брилянтна фасета.
- Монтиране на камъка с брилянтна фасета.
- Довършителни операции – шлифване и полиране.
- Управленско решение.
- Здравословни и безопасни условия на труд при изработване на обици по метода на леене със стопяеми модели.

Приложна задача: Посочете как се осъществява ремонт на сребърни обици с фасетирани камъни.

Дидактически материал: Технологична схема на изработване на обици с камъни с крапанова каса. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 3	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на златните и сребърните сплави.	5
2.	Описва свойствата на рубина.	5
3.	Обяснява технологичната последователност на операциите при изработването на брилянтна фасета.	10
4.	Описва метода на леене със стопяеми модели съобразно изработените камъни.	15
5.	Описва довършителните операции шлифване и полиране.	5
6.	Посочва необходимите условия за вземане на управленско решение, изброява видовете управленски решения и етапите от процеса на изработването.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изработване на обици по метода на леене със стопяеми модели.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 4: **Изработване на обици по метода на пластичната деформация, декорирани с диаманти с брилянтна фасета**

План-тезис:

- Свойства на платината и сплавите на платината.
- Получаване на заготовки по метода на пластичната деформация.
- Изработване на крапанова каса и монтиране на фасетирани камъни.
- Изработване на ключалки тип „патент“.
- Свойства на диаманта.
- Технология на изработването на брилянтна фасета.
- Довършителни операции.
- Предприемачът – основна фигура в организирането на бизнеса.
- Здравословни и безопасни условия на труд при изработване на обици по метода на пластичната деформация.

Приложна задача: Посочете как се осъществява ремонт на ключалка тип „патент“ на платинени обици, декорирани с фасетирани камъни.

Дидактически материал: Технологична схема на изработване на ключалка тип „патент“. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 4	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на платината и платинените сплави.	5
2.	Обяснява технологията на изработване на брилянтна фасета.	10
3.	Описва свойствата на диаманта.	5
4.	Обяснява получаването на заготовки по метода на пластична деформация и изработването на ключалки тип „патент“.	10
5.	Обяснява технологията на монтиране на камъни и какви довършителни операции се извършват.	10
6.	Дефинира понятието предприемач, описва личностните качества на предприемача, знае изискванията за работа в екип.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изработване на обици по метода на пластичната деформация.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 5: **Изработване на гривна чрез филигранна техника и декорирана с кабошонирани ахати**

План-тезис:

- Свойства на сребърните сплави.
- Получаване на заготовки и тел чрез пластична деформация.
- Същност на филигранната техника.
- Свойства на ахата.
- Технология на изработването на кабошон.
- Довършителни операции при изработване на гривната.
- Предприемачеството – основа за развитие на дребния и средния бизнес.
- Здравословни и безопасни условия на труд при изработване на ювелирно изделие с използване на филигранна техника.

Приложна задача: Посочете при филигранната техника какъв припой се използва и под каква форма.

Дидактически материали: Запояване на филигранни изделия. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 5	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на сребърните сплави.	5
2.	Описва свойствата на ахата.	5
3.	Обяснява технологията на изработване на кабошон.	10
4.	Обяснява получаването на заготовки по метода на пластична деформация и спецификата на филигранната техника.	10
5.	Обяснява довършителните операции – шлифоване и полиране.	5
6.	Характеризира предприемаческата дейност, оценява рисковете от предприемаческата дейност.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изработване на ювелирно изделие с използване на филигранна техника.	5
8.	Решава приложната задача.	15
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 6: **Изработване на брошка по метода на пластичната деформация и декорирана с камък от кабошониран родонит**

План-тезис:

- Свойства на златото и златните сплави.
- Получаване на заготовки по метода на пластичната деформация.
- Изработване на закопчалката.
- Свойства на родонита.
- Технология на изработване на кабошон.
- Монтиране на камъка (кабошониран родонит).
- Довършителни операции шлифване и полиране.
- Иновациите в бизнеса.
- Здравословни и безопасни условия на труд при изработване на брошка по метода на пластичната деформация с камък от кабошониран родонит.

Приложна задача: Посочете как се осъществява ремонт на закопчалка на брошка с камък.

Дидактически материали: Технологична схема на изработване на брошка. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 6	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на златото и златните сплави.	5
2.	Описва свойствата на родонита.	5
3.	Обяснява технологията на изработването на кабошон.	10
4.	Обяснява технологията на получаване на заготовки по метода на пластичната деформация. Описва етапите при изработване на закопчалка за брошка.	15
5.	Описва монтирането на камъка и довършителните операции.	5
6.	Дефинира понятието „иновация“. Посочва значението на иновациите за развитието на бизнеса. Предлага вариант за иновации в конкретната професионална област.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изработване на брошка по метода на пластичната деформация с камък от кабошониран родонит.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 7: **Изработване на кулон по метода на леене със стопяеми модели, с камък изумруд и брилянтна фасета**

План-тезис:

- Свойства на среброто и сребърните сплави.
- Етапи на метода на леене със стопяеми модели.
- Свойства на изумруда.
- Технология на изработването на брилянтна фасета.
- Монтиране на камъка – довършителни операции.
- Делови взаимоотношения и комуникативна култура.
- Здравословни и безопасни условия на труд при изработване на кулон по метода на леене със стопяеми модели с камък изумруд и брилянтна фасета.

Приложна задача: Посочете как се осъществява ремонт на кулон с камък изумруд и брилянтна фасета.

Дидактически материал: Технологична схема на изработване на кулон. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 7	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на среброто и сребърните сплави.	5
2.	Описва свойствата на изумруда.	5
3.	Описва технологията на изработването на брилянтна фасета.	10
4.	Анализира етапите на метода на леене със стопяеми модели.	10
5.	Обяснява монтирането на камъка и довършителните операции при изработване на кулона.	10
6.	Описва процеса на комуникация. Посочва основните видове и принципи на комуникация. Знае основните бариери пред успешното комуникиране и посочва начините за тяхното преодоляване. Познава съвременните форми за усъвършенстване на комуникативните умения.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изработване на кулон по метода на леене със стопяеми модели с камък изумруд и брилянтна фасета.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 8: **Шлифване на еластична основа (гума, кожа, мека пластмаса, кече, платове, корк и др.) като последен етап от обработката на минералите**

План-тезис:

- Видове шлифване на еластична основа – същност.
- Абразивни материали и инструменти за шлифване на еластична основа.
- Машини за шлифване на еластична основа.
- Организационна форма на бизнеса.
- Здравословни и безопасни условия на труд при шлифване на еластична основа.

Приложна задача: Посочете какво ще се получи, ако при шлифване на минералите прескочим един или два номера абразив (например абразив № 320 и абразив № 2000).

Дидактически материал: Схема за шлифване на еластична основа. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 8	Максимален брой точки
1.	Описва същността на операцията шлифване на еластична основа и видовете шлифване на еластична основа.	5
2.	Описва абразивните материали.	5
3.	Посочва шлифовъчни инструменти за еластична основа.	10
4.	Описва действието и работата на машините за шлифване на еластична основа.	10
5.	Обяснява шлифоването на еластична основа по криволинейни повърхнини.	10
6.	Изброява субектите на стопанска дейност и описва основните им характеристики.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при шлифване на еластична основа.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой	60
	точки	

Изпитна тема № 9: **Кабошониране на бижутерийните камъни**

План-тезис:

- Ювелирни камъни за изготвяне на кабошони.
- Технологична последователност на операциите при изготвяне на кабошони – грубо остъргване, шлифване и полиране.
- Обработка на “звездни камъни” и камъни с ефект „котешко око”.
- Управление на човешките ресурси.
- Здравословни и безопасни условия на труд при кабошониране на бижутерийни камъни.

Приложна задача: Посочете какво ще се получи, ако при шлифване на кабошони от бижутерийни камъни прескочим един или два номера абразив (например абразив № 320 и абразив № 2000).

Дидактически материал: Схема за кабошониране на бижутерийни камъни. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 9	Максимален брой точки
1.	Описва ювелирни камъни за изготвяне на кабошони.	5
2.	Описва видовете кабошони.	5
3.	Анализира технологичната последователност на операциите при изготвяне на кабошони.	10
4.	Обяснява технологията на изработване на рубини и сапфири – „звездни камъни”.	10
5.	Обяснява технологията за изработване на камъни с ефект „котешко око”.	10
6.	Знае критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликата между понятията мотив и мотивация, описва системата за стимулиране на персонала и изброява стратегиите за развитие на човешкия капитал.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при кабошониране на бижутерийни камъни.	5
8.	Решава приложената задача.	10
	Общ брой	60
	точки	

Изпитна тема № 10: Обработване на минерали със стъпаловидна и брилянтна фасета

План-тезис:

- Фасетиране на големи, малки и крехки минерали.
- Ремонт и префасетиране на стените на минерала.
- Делови взаимоотношения и комуникативна култура.
- Здравословни и безопасни условия на труд при обработване на минерали със стъпаловидна и брилянтна фасета.

Приложна задача: Посочете какво ще се получи, ако при шлифование на минерали със стъпаловидна и брилянтна фасета прескочим един или два номера абразив (например абразив № 320 и абразив № 2000).

Дидактически материал: Технологична схема на изработване на стъпаловидна и брилянтна фасета. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 10	Максимален брой точки
1.	Обяснява обработката на минералите за стъпаловидна фасета.	10
2.	Обяснява обработката на минералите за брилянтна фасета.	10
3.	Описва фасетирането на големи минерали.	5
4.	Описва фасетирането на малки и крехки минерали.	5
5.	Обяснява ремонта и префасетирането на минералите.	10
6.	Описва процесите на комуникация и посочва основните видове принципи на комуникация.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при обработване на минерали със стъпаловидна и брилянтна фасета.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 11: Специфична обработка на минерали

План – тезис:

- Видове абразивни материали. Продължителност на абразивната обработка.
- Избор на материал за специфична обработка.
- Технология на обработка на минералите.
- Форма, размери и конструкция на барабана за закрепване на абразивна тъкан.
- Специфична обработка на определени минерали.
- Управление на човешките ресурси.
- Здравословни и безопасни условия на труд при специфична обработка на минерали.

Приложна задача: Посочете с какво охлаждане се обработва нефритът и с какво охлаждане се обработва ахатът при изработване на кабошони и защо.

Дидактически материали: Схема на машина за обработка на кабошони. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 11	Максимален брой точки
1.	Описва абразивните материали и продължителността на абразивната обработка.	5
2.	Изброява материали за специфична обработка.	5
3.	Анализира технологичната последователност на специфичната обработка.	10
4.	Описва формата, размерите и конструкцията на барабана за закрепване на абразивна тъкан.	10
5.	Обяснява специфичната обработка на определени минерали.	10
6.	Знае критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликите между понятията мотив и мотивация, описва системата за стимулиране на персонала, изброява стратегиите за развитие на човешкия капитал.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при специфична обработка на минерали.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 12: **Мозайка и инкрустации**

План-тезис:

- Материали за мозайка.
- Видове мозайки.
- Технология за изработване на мозайка и инкрустации.
- Технология за изработване на флорентинска мозайка.
- Предприемачеството – основа за развитие на дребния и средния бизнес.
- Здравословни и безопасни условия на труд при изработване на мозайка и инкрустации.

Приложна задача: Посочете от какви видове минерали се изработват камеите и защо?

Дидактически материал: Технологична схема за изработване на инкрустация. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 12	Максимален брой точки
1.	Назовава материалите за изготвяне на мозайки.	5
2.	Описва видовете мозайки.	5
3.	Анализира технологията за изработване на мозайка.	10
4.	Обяснява технологията за изработване на инкрустация.	10
5.	Обяснява технологията за изработване на флорентинска мозайка.	10
6.	Характеризира предприемаческата дейност, оценява рисковете от предприемаческата дейност.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изработване на мозайка и инкрустации.	5
8.	Решава приложната задача	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 13: **Обработка на различни видове минерали**

План-тезис:

- Обработка на органогенни минерали – седеф и кехлибар.
- Обработка на родонит и лазурит.
- Обработка на опал.
- Обработка на берил и кварц.
- Обработка на топаз и турмалин.
- Управление на човешките ресурси.
- Здравословни и безопасни условия на труд при обработка на различни видове минерали.

Приложна задача: Посочете какви са вариантите за ремонт на пръстен, декориран със седеф.

Дидактически материали: Технологична схема за изработване на пръстен.
Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 13	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на седеф, кехлибар, родонит, лазурит, опал, берил, кварц, топаз и турмалин.	10
2.	Обяснява обработката на седеф и кехлибар.	10
3.	Обяснява обработката на родонит, лазурит, опал, берил, кварц, топаз и турмалин.	10
4.	Обобщава начина на обработка на минералите.	10
5.	Знае критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликата между понятията мотив и мотивация.	5
6.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при обработка на различни видове минерали.	5
7.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 14: Гравирание върху благородни метали

План-тезис:

- Свойства на среброто, златото, платината и техните сплави.
- Избор на инструменти за гравирание.
- Технологична последователност при гравирание.
- Управление на човешките ресурси.
- Здравословни и безопасни условия на труд при гравирание върху благородни метали.

Приложна задача: Посочете начините на заточване на инструменти за гравирание.

Дидактически материал: Технологична схема за изработване на гравюра. Литература, свързана с професията.

	Критерии за оценяване на изпитна тема № 14	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на среброто и сребърните сплави.	5
2.	Описва свойствата на златото и златните сплави.	5
3.	Описва свойствата на платината и платинените сплави.	5
4.	Посочва инструментите за гравирание.	5
5.	Обяснява как се използват инструментите за гравирание.	10
6.	Обяснява технологичната последователност при гравирание.	10
7.	Знае критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликата между понятията мотив и мотивация.	5
8.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при гравирание.	5
9.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 15: **Изработване на гривна по метода на пластичната деформация, декорирана с кабошониран ахат**

План-тезис:

- Свойства на златото и златните сплави.
- Получаване на заготовки по метода на пластичната деформация.
- Изработване на глуха каса.
- Технология на изработване на кабошон.
- Свойства на ахата.
- Управление на човешките ресурси.
- Здравословни и безопасни условия на труд при изработване на гривна по метода на пластичната деформация, декорирана с кабошониран ахат.

Приложна задача: Посочете как се осъществява ремонт на гривна, декорирана с кабошониран ахат.

Дидактически материали: Технологична схема на изработване на гривна по метода на пластичната деформация. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 15	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на златото и златните сплави.	5
2.	Обяснява получаването на заготовки по метода на пластичната деформация.	10
3.	Описва изработването на глуха каса.	5
4.	Описва свойствата на ахата.	5
5.	Анализира технологичната последователност на операциите при изготвяне на кабошони.	15
6.	Знае критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликата между понятията мотив и мотивация.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изработване на гривна по метода на пластичната деформация, декорирана с кабошониран ахат.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 16: **Изработване на синджир тип „кралска плетка” по метода на пластичната деформация**

План-тезис:

- Свойства на златото и златните сплави.
- Получаване на заготовки по метода на пластичната деформация.
- Видове синджири.
- Видове и устройство на машини за изработване на синджири.
- Свойства на рубина.
- Технология на изработване на брилянтна фасета.
- Предприемачът – основна фигура в организирането на бизнеса.
- Здравословни и безопасни условия на труд при изработване на синджири по метода на пластичната деформация.

Приложна задача: Посочете при кои случаи звената на „кралската плетка” задължително се запояват.

Дидактически материали: Технологична схема за изработване на синджир.
Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 16	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на златото и златните сплави.	5
2.	Обяснява получаването на заготовки по метода на пластичната деформация.	10
3.	Описва видовете синджири.	5
4.	Обяснява действието и работата на машините за изработване на синджири.	10
5.	Описва свойствата на рубина.	5
6.	Описва технологията на изработване на брилянтна фасета.	5
7.	Дефинира понятието предприемач, описва личностните качества на предприемача, знае изискванията за работа в екип.	5
8.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изработване на синджири по метода на пластичната деформация.	5
9.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 17: Изработване на пръстен чрез филигранна техника без камък

План-тезис:

- Свойства на златото и златните сплави.
- Получаване на заготовки чрез пластична деформация.
- Същност на филигранната техника.
- Свойства на ахата.
- Технология за изработване на кабошони.
- Управление на човешките ресурси.
- Здравословни и безопасни условия на труд.

Приложна задача: Посочете как се осъществява ремонт на сребърен пръстен, изработен чрез филигранна техника с фасетиран камък.

Дидактически материал: Технологична схема за изработване на пръстен чрез филигранна техника без камък. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 17	Максимален брой точки
1.	Описва свойствата на златото и златните сплави.	5
2.	Обяснява получаването на заготовки по метода на пластичната деформация.	10
3.	Обяснява същността на филигранната техника.	10
4.	Описва свойствата на ахата.	5
5.	Анализира технологичната последователност на операциите при изготвяне на кабошони.	10
6.	Знае критериите за оценка и подбор на кадрите, посочва разликата между понятията мотив и мотивация, описва системата за стимулиране на персонала и изброява стратегиите за развитие на човешкия капитал.	5
7.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд.	5
8.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Изпитна тема № 18: **Изработване на топчета и мъниста**

План-тезис:

- Избор на материал за изработване на топчета и мъниста.
- Технология за изработване на топчета.
- Оборудване за изработване на топчета.
- Технология за изработване на мъниста.
- Предприемачеството – основа за развитие на дребния и средния бизнес.
- Здравословни и безопасни условия на труд при изработване на топчета и мъниста.

Приложна задача: Посочете начините за пробиване на топчета и от какво зависи кой начин ще използвате.

Дидактически материали: Технологична схема на пробиване на топчета. Литература, свързана с професията.

№	Критерии за оценяване на изпитна тема № 18	Максимален брой точки
1.	Избира материал за изработване на мъниста.	10
2.	Анализира технологията за изработване на топчета.	10
3.	Обяснява оборудването за изработване на топчета.	10
4.	Обяснява технологията за изработване на мъниста.	10
5.	Характеризира предприемаческата дейност, оценява рисковете от предприемаческата дейност.	5
6.	Знае изискванията за здравословни и безопасни условия на труд при изработване на топчета и мъниста.	5
7.	Решава приложната задача.	10
	Общ брой точки	60

Комисията по оценяване на изпита по теория на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, определя за всеки критерий конкретни показатели, чрез които да се диференцира конкретният брой присъдени точки.

IV. ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА

1. Указания за съдържанието на индивидуалните практически задания

Чрез държавния изпит по практика на професията и специалността се проверяват и оценяват професионалните умения и компетентности на обучаваните, отговарящи на трета степен на професионална квалификация.

Изпитът по практика на професията и специалността се състои в **изработване на ювелирно изделие или детайл от него.**

Например:

Изпитът по практика на професията и специалността се състои в **изработване на пръстен чрез филигранна техника без камък.**

Индивидуалното изпитно задание съдържа пълното наименование на училището/обучаващата институция, празни редове за попълване имената на обучавания, квалификационната форма, началната дата и началния час на изпита, краен срок на изпита – дата и час, темата на индивидуалното практическо задание и изискванията към крайния резултат от изпълнението на заданието. По решение на комисията могат да се дадат допълнителни указания, които да подпомогнат обучавания при изпълнение на индивидуалното практическо задание.

Индивидуалните практически задания се изготвят от комисията за провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността в училището/обучаващата институция. Броят на изготвените задания трябва да бъде поне с един повече от броя на явяващите се в деня на изпита. Всеки обучаван изтегля индивидуалното си практическо задание, в което веднага саморъчно написва трите си имена.

2. Критерии за оценяване

За всяко индивидуално практическо задание комисията по провеждане и оценяване на изпита по практика на професията и специалността, назначена със заповед на директора на училището/ръководителя на обучаващата институция, разработва показатели по критериите, определени в таблицата.

	КРИТЕРИИ	ПОКАЗАТЕЛИ	Макси мален брой точки	Те жест
1.	<i>Спазване на правилата за здравословни и безопасни условия на труд и опазване на околната среда. Забележка: Този критерий няма количествено изражение, а качествено. Ако обучаваният по време на изпита създава опасна ситуация, застрашаваща собствения му живот или живота на други лица, изпитът се прекратява и на обучавания се поставя оценка слаб (2).</i>	<i>1.1. Използва правилно лични предпазни средства; 1.2. Правилно употребява предметите и средствата на труда по безопасен начин; 1.3. Разпознава опасни ситуации, които биха могли да възникнат в процеса на работа, и дефинира и спазва предписания за своевременна реакция; 1.4. Описва дейности за опазване на околната среда и почистване на работното място.</i>		<i>да/не</i>
2.	<i>Изработване на изделие или детайл.</i>	<i>2.1. Организиране на работното място; 2.2. Подготовка на материали и инструменти; 2.3. Изпълнение на операциите; 2.4. Проверка на качеството; 2.5. Анализ на изпълнението.</i>	<i>3 3 8 3 3</i>	<i>20 22</i>

3.	<i>Ефективна организация на работното място.</i>	3.1. <i>Подреденост на инструменти и материали, осигуряващи удобство и точно спазване на технологията;</i> 3.2. <i>Целесъобразна употреба на материалите;</i> 3.3. <i>Работа в равномерен темп за определено време.</i>	2 2 2	6
4.	<i>Спазване изискванията на правилниците, наредбите и предписанията.</i>	4.1. <i>Спазва изискванията на правилниците, наредбите и предписанията, свързани с изпитното задание (материали, инструменти, лични предпазни средства).</i>	2	2
5.	<i>Правилен подбор на материали и инструменти, съобразени с конкретното задание.</i>	5.1. <i>Преценява типа и вида на необходимите материали и инструменти, необходими според изпитното задание.</i>	2	2
6.	<i>Спазване на технологичната последователност на операциите според изпитното задание.</i>	6.1. <i>Самостоятелно определя технологичната последователност на операциите;</i> 6.2. <i>Спазва технологичната последователност в процеса на работа.</i>	3 3	6
7.	<i>Качество на изпълнението на изпитното задание.</i>	7.1. <i>Съответствие на всяка завършена операция с изискванията на съответната технлогия;</i> 7.2. <i>Съответствие на крайното изделие със зададените му технически параметри;</i> 7.3. <i>Изпълнение на задачата в поставения срок.</i>	4 3 3	10
8.	<i>Самоконтрол и самопроверка на изпълнение на изпитното задание.</i>	8.1. <i>Оценка на резултатите, взимане на решение и отстраняване на грешки;</i> 8.2. <i>Оптимален разчет на времето за изпълнение на изпитното задание.</i>	5 5	10
9.	<i>Защита на изработеното изделие или детайл.</i>	9.1. <i>Анализ на изпълнението на практическата задача;</i> 9.2. <i>Оценка на възможността за алтернативни начини за изработка.</i>	2 2	4
Общ брой точки				60

Посочва се максималния брой точки, които се поставят при пълно, вярно и точно изпълнение на показателя.

V. СИСТЕМА ЗА ОЦЕНЯВАНЕ

Максималният брой точки за всяка изпитна тема или за всяко изпитно задание е 60. Неправилният отговор се оценява с 0 точки. Непълният отговор се оценява с част от точките за верен и пълен отговор.

Преминаването от точки в цифрова оценка съгласно чл. 7, ал. 4 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване се извършва по следната формула:

Цифрова оценка = общият брой точки от всички критерии : 10

Получената цифрова оценка се изчислява с точност до 0,01.

Оценяването на писмените работи от държавния изпит по теория е в съответствие с чл. 46 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

Изпълнението на практическото задание от държавния изпит по практика се оценява в съответствие с чл. 48 от Наредба № 3 от 2003 г. за системата на оценяване.

VI. ПРЕПОРЪЧИТЕЛНА ЛИТЕРАТУРА

1. Дронова, Н. Ювелирные изделия, 1996.
2. Костов, Р. Скъпоценни минерали, 2003.
3. Селиванкин, С. и кол. Технология ювелирного производства, 1978.
4. Телесов, М. и кол. Изготовление и ремонт ювелирных изделий, 1986.
5. Тойбол К. Ювелирное дело, 1982.

VII. АВТОРСКИ КОЛЕКТИВ

1. Владимир Буров – Междуучилищен център по трудово политехническо обучение,
гр. Пловдив
2. Златка Бобчева – Междуучилищен център по трудово политехническо обучение,
гр. Пловдив
3. Лили Стоева – Междуучилищен център по трудово политехническо обучение,
гр. Пловдив

VIII. ПРИЛОЖЕНИЯ

а) Примерен изпитен билет

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ТЕОРИЯ НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА КВАЛИФИКАЦИЯ

**по професията 215020 Ювелир
специалността 2150201 Ювелирство**

Изпитен билет №.....

Изпитна тема:

(изписва се точното наименование на темата)

План-тезис:

.....
.....

Приложна задача:

Описание на дидактическите материали:

Председател на изпитната комисия:.....

(име, фамилия)

(подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....

(име, фамилия)

(подпис)

(печат на училището/обучаващата институция)

б) Примерно индивидуално практическо задание

.....
(пълно наименование на училището/обучаващата институция)

**ДЪРЖАВЕН ИЗПИТ ПО ПРАКТИКА НА ПРОФЕСИЯТА И СПЕЦИАЛНОСТТА
ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА ТРЕТА СТЕПЕН НА ПРОФЕСИОНАЛНА
КВАЛИФИКАЦИЯ**

**по професията 215020 Ювелир
специалността 2150201 Ювелирство**

Индивидуално практическо задание №.....

На ученика/обучавания
(трите имена на ученика/обучавания)

отклас/курс,
начална дата на изпита: начален час:
крайна дата на изпита: час на приключване на изпита:.....

1. Да се
(вписва се темата на изпитното задание)

2. Указания (инструкции/изисквания) за изпълнение на практическото задание:

УЧЕНИК/ОБУЧАВАН:
(име, фамилия) (подпис)

Председател на изпитната комисия:.....
(име, фамилия) (подпис)

Директор/Ръководител на обучаващата институция:.....
(име, фамилия) (подпис)
(печат на училището/обучаващата институция)